

ما می گوئیم:

(۱) علاوه بر این پنج احتمال می توان یک سوال دیگر را هم مطرح کرد و آن اینکه اگر شرب و اکل به وسیله

طلایی و نقره ای باشد ولی آن وسیله «آئیه» نباشد، چه حکمی دارد؟ (مثلاً اگر شیر آب از طلا بود.)

(۲) درباره اینکه آیا صرفاً استعمال ظروف طلا و نقره در اکل و شرب حرام است و یا هر نوع استفاده از آنها

حرام است، عبارات علما را بررسی می کنیم:

(الف) مرحوم محقق در شرایع در این باره می نویسد:

«و لا يجوز الأكل و الشرب في آنية من ذهب أو فضة و لا استعمالها في غير ذلك ... و في جواز اتخاذها لغير

الاستعمال تردد و الأظهر المنع.»^۱

مرحوم صاحب جواهر در ذیل بحث از جواز شرب و اکل می نویسد:

«إجماعاً مناً، بل و عن كلّ من يحفظ عنه العلم عدا داود فحرمّ الشرب خاصةً محصّلاً و منقولاً مستفيضاً إن لم

يكن متواتراً كالنصوص به من الطرفين.»^۲

و در ذیل بحث از جواز استفاده های دیگر می نویسد:

«وفاقاً للمشهور بين الأصحاب نقلاً و تحصيلاً بل لا أجد فيه خلافاً إلّا من مختلف الفاضل ...»^۳

(ب) مفتاح الكرامه در توضیح اقوال علما می نویسد:

«قوله قدّس سرّه: و يحرم استعمالها في الأكل و الشرب بإجماع كلّ من يحفظ عنه العلم إلّا ما نقل عن داود فإنّه

حرم الشرب خاصةً، و الشافعي أنّ النهي نهى تنزيه كما في «المنتهى» و في «التحرير و التذكرة و الذكري و

المجمع للأردبيلي و المدارك» و غيرها الإجماع عليه.

و في «الخلافاً» إطلاق كراهة استعمالها و حمله في «المعتبر و المختلف و الذكري» على التحريم. قال الفاضل:

و هو بعيد عن عبارته. و في «المجمع» لو لا الإجماع لكان القول بكراهة استعمال الأواني حسناً.

قوله قدّس سرّه: و غيرهما قال به علماؤنا و به قال الشافعي و مالك كما في «المنتهى» و عند علمائنا أجمع كما

في «التذكرة» و عندنا كما في «التحرير».

و في «المجمع» دليل تحريم الاستعمال مطلقاً إجماعاً المفهوم من المنتهى بعد نقل إجماع المسلمين على تحريمه

۱. شرائع الإسلام في مسائل الحلال و الحرام؛ ج ۱، ص: ۴۷

۲. جواهرالكلام، ج ۶ ص ۳۲۸

۳. جواهرالكلام، ج ۶ ص ۳۴۳

للأكل و الشرب. و في «كشف الرموز» لا خلاف فيه. و في «المدارك» أجمع الأصحاب على تحريم استعمال أواني الذهب و الفضة. و نسبه في «الكفاية» إلى المشهور.

و اقتصر الصدوق و المفيد و سلار و الشيخ في «النهاية» على الأكل و الشرب. و نقل عن المفيد تحريم المأكول و المشروب في أواني الذهب و الفضة مستنداً إلى قوله عليه السلام: «إنما يجر جر في بطنه نار جهنم» قال في «الذكري» و هو يلوح من كلام أبي الصلاح.

قوله قدس سره: و هل يحرم اتّخاذها لغير الاستعمال كترزين المجالس؟ فيه نظر أقربه التحريم تحريم اتّخاذها لغير الاستعمال هو المشهور كما في «المدارك و الكفاية» و مذهب الأكثر كما في «المجمع» و به قال الشيخ و المحقق في «المعتبر» و اليوسفي في «كشف الرموز» و المصنّف في «المنتهى» و ولده في «الإيضاح» و المحقق الكركي. و هو ظاهر الشهيد في «الذكري».

و استقر في «المختلف» الجواز وفقاً لابن إدريس. و استحسنته صاحب «المدارك» و مال إليه شيخه في «المجمع».

و التحريم مذهب أحمد و أحد قولي الشافعي. و قال في «الذكري» و في المشاهد و المساجد نظر. و كأنه أراد تزيينها بقناديل الذهب و الفضة. و تردّد في ذلك في «المدارك و الكفاية» و يحتمل إرادة زخرفة السقوف و الحيطان. و هذا قال الشيخ فيه: لا نصّ في تحريمها و الأصل الإباحة. و مثله قال الأردبيلي. و ابن إدريس على المنع من ذلك كلّه. قال في «المدارك» و هو أحوط. و في «المجمع» على تقدير التحريم لا ينبغى الفرق بين المشاهد و غيرها و دليل التعظيم و ميل قلوب الناس لا يصلح لتخصيص الدليل لو كان موجوداً.^۱

توضیح:

۱. حرمت استعمال در اكل و شرب، اجماعی است و جز داوود (که فقط در شرب قائل به حرمت شده) و شافعی (که نهی از اكل و شرب را حمل بر کراهت کرده) همه علمای اسلام قائل به تحريم هستند.
۲. علامه در منتهى، تحریر، تذکره و شهید در ذکری و اردبیلی در مجمع الفائده و صاحب مدارک و دیگران [از جمله صاحب ریاض] بر مسئله ادعای اجماع کرده اند.
۳. اما شیخ طوسی در خلاف، حکم به کراهت استعمال در اكل و شرب کرده است ولی محقق حلی در معتبر و علامه در مختلف و شهید در ذکری لفظ کراهت را حمل بر حرمت کرده اند. اما فاضل هندی این حمل را نپذیرفته است.

۱. مفتاح الكرامة فی شرح قواعد العلامة (ط - الحديثة)؛ ج ۲، ص: ۲۳۵

۴. مرحوم اردبیلی می نویسد که اگر اجماع نبود، حکم به کراهت استعمال حکم خوبی بود.
۵. اما استعمال در غیر اکل و شرب [مثل استعمال در شستشو]: علامه در منتهی می نویسد: «علمای ما و شافعی و مالک قائل به حرمت هستند» و در تذکره می نویسد: «حرام است نزد علمای ما اجمع» و در تحریر می نویسد: «حرام است نزد علمای ما».
۶. اردبیلی هم استعمال در غیر اکل و شرب را ادعای اجماع علامه بر می شمارد.
۷. فاضل آبی در کشف الرموز می نویسد «لا خلاف فی حرمته»
۸. صاحب مدارک هم تحریم استعمال را اجماعی دانسته است.
۹. سبزواری هم در کفایه آن را به مشهور نسبت داده است.
۱۰. اما صدوق و مفید و سلار و شیخ در نهایت، حرمت را فقط در اکل و شرب منحصر کرده اند.
۱۱. اما غیر استعمال [یعنی استفاده در تزیین که استعمال نیست]: حرمت این نوع استفاده هم مشهور است و برخی آن را مذهب اکثر دانسته اند.
۱۲. شیخ طوسی، محقق، یوسفی (فاضل آبی)، علامه در منتهی، فخر المحققین، محقق کرکی و ظاهر شهید اول به حرمت حکم کرده اند.
۱۳. علامه در مختلف قول جواز را قریب دانسته و صاحب مدارک حسن دانسته و اردبیلی به آن میل کرده است. ابن ادریس هم آن را جایز دانسته است.
۱۴. اما مرحوم شهید در ذکری استعمال ظروف طلا و نقره را در مشاهد و مساجد جایز دانسته اند که ظاهراً استعمال در تزیین است (مثل اینکه این ظروف را مثل قندیل آویزان کنند)
۱۵. صاحب مدارک و صاحب کفایه در این که تزیین مشاهد و مساجد به آنها جایز باشد، تردید کرده اند.
۱۶. شیخ طوسی هم تجویز کرده است و اردبیلی هم تجویز کرده است.
۱۷. اما ابن ادریس [که تزیین در غیر مسجد را جایز می داند] استعمال را در مشاهد جایز نمی داند.
۱۸. محقق اردبیلی گفته اگر حرام است فرقی بین مشاهد و غیر آن نیست و تعظیم شعائر یا جذب قلوب مردم، باعث تخصیص ادله حرمت (اگر موجود باشد) نیست.